

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 6904/2021
15.12.2021. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Јасминке Станојевић, председника већа, Бисерке Живановић, Споменке Зарић, Јелице Бојанић Керкез и Весне Субић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Маринела Љубић Тодоран, адвокат из ..., против тужене „UniCredit Bank Srbija“ ад Београд, чији је пуномоћник Тијана Воротовић, адвокат из ..., ради утврђења ништавости и стицања без основа, одлучујући о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 19159/19 од 17.07.2020. године, на седници одржаној 15.12.2021. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене, изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду Гж 19159/19 од 17.07.2020. године, као изузетно дозвољеној.

ПРЕИНАЧУЈУ СЕ пресуда Вишег суда у Београду Гж 19159/19 од 17.07.2020. године и пресуда Првог основног суда у Београду П 12165/18 од 17.05.2019. године, тако што се ОДБИЈА тужбени захтев тужиле којим је тражено да се утврди да је одредба члана 9. став 1. алинеја 1. уговора о готовинском кредиту бр. ... закљученог дана 23.05.2017. године између тужиле и тужене која гласи: “Корисник кредита се обавезује да плати Банци следеће накнаде и трошкове: фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 1,00% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 динара“, апсолутно ништава одредба уговора и да се обавезе тужена да тужилци на име стицања без основа исплати износ од 1.600,00 са законском затезном каматом почев од 23.05.2017. године до исплате, као и да се обавезе тужена да тужилци накнади трошкове поступка у износу од 23.300,00 динара са законском затезном каматом почев од дана наступања услова за извршење до исплате.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужилца да туженој накнади трошкове поступка у износу од 64.300,00 динара у року од 15 дана од дана пријема отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 12165/18 од 17.05.2019. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље и утврђено да је члан 9. став 1 алинеја (i) уговора о готовинском кредиту од 23.05.2017. године, закљученог између тужиоца и тужене, садржине ближе наведене овим ставом изреке, а која се односи на једнократну накнаду за обраду кредитног захтева, апсолутно ништава одредба уговора. Ставом другим изреке, усвојен је тужбени захтев тужиље и обавезан тужени да тужиљи по основу стицања без основа исплати износ од 1.600,00 динара са законском затезном каматом од 23.05.2017. године до исплате. Ставом трећим изреке, обавезана је тужена да тужиљи накнади трошкове поступка у износу од 23.300,00 динара, са законском затезном каматом од дана извршности одлуке о трошковима поступка до исплате.

Пресудом Вишег суда у Београду Гж 19159/19 од 17.07.2020. године, ставом првим изреке, одбијена је као неоснована жалба тужене и потврђена првостепена пресуда. Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужена је благовремено изјавила ревизију, због погрешне примене материјалног права, с тим што је предложила да се ревизија сматра изузетно дозвољеном, на основу члана 404. Закона о парничном поступку.

Одлучујући о дозвољености ревизије у смислу члана 404. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14, 87/18 и 18/20), Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови за одлучивање о посебној ревизији тужене ради уједначавања судске праксе, па је из наведених разлога одлучено као у ставу првом изреке.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу одредбе члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је утврдио да је ревизија тужене основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужиља је као корисник кредита закључила уговор о готовинском кредиту број ... са туженом банком дана 23.05.2017. године. Наведеним уговором тужиљи је одобрен кредит у износу од 117.000,00 динара. Одредбом члана 9. став 1. тачка (i). уговора одређено је да се корисник кредита обавезује да банци плати фиксну једнократну накнаду за обраду кредитног захтева од 1,00% од износа одобреног кредита, односно минимум 1.600,00 динара. Међу парничним странкама је неспорно да је тужиља дана 23.05.2017. године на име трошкова обраде кредитног захтева туженој исплатиола износ од 1.600,00 динара. У обрасцу понуде за закључење овог уговора од 23.05.2017. године у тачки 3.3 наведена је врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита и то између осталог минимална накнада за обраду кредитног захтева 1,00% односно 1.600,00 динара (фиксно).

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су усвојили тужбени захтев, налазећи да је предметна одредба уговора о кредиту ништава у смислу члана 103. ЗОО, јер је неодређена, будући да тужиљи није предочено пре закључења уговора постојање додатних обавеза које прате уговор о кредиту, а што укључује обавезу плаћања трошкова обраде кредита, нити је опредељена структура тих трошкова и њихов износ, а да је банка дужна да у својој понуди односно касније уговору тако јасно и недвосмислено наведе податке о трошковима, вршећи њихову спецификацију да корисник кредита као страна која приступа уговору ни једног тренутка не буде доведена у заблуду о којим трошковима је реч, а у конкретном случају ни спорна одредба уговора о кредиту ни остале одредбе уговора не прецизирају који су то стварни трошкови обраде кредитног захтева и зашто се наплаћују у процентуалном, односно номиналном износу, те је та обавеза неодређена, односно неодредива. Зато тужиља има право на враћање наплаћеног по ништавој одредби на основу чланова 104. став 1. и 214. ЗОО са законском затезном каматом од дана стицања, с обзиром да је банка несавестан стицалац.

По оцени Врховног касационог суда становиште нижестепених суда засновано је на погрешној примени материјалног права.

Према члану 103. став 1. Закона о облигационим односима (ЗОО) уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закон не упућују на нешто друго и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности.

Према одредби члана 1065. Закона о облигационим односима, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је утврђено уговором. Уговор о кредиту се закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита (члан 1066. наведеног закона).

Право банке да обрачунава трошкове и накнаде банкарских услуга поводом закљученог уговора о кредиту произилази из члана 43. Закона о банкама, којим је предвиђена могућност јединственог начина обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. Ово право банке је регулисано и подзаконским актима и то Одлуком о условима и начину обрачуна ефективне каматне стопе и изгледу и садржини образаца који се уручују кориснику („Службени гласник РС“ број 65/11), која је донета на основу одредаба Закона о заштити корисника финансијских услуга („Службени гласник РС“ беој 36/11 и 139/14) који се примењује од 05.12.2011. године, па тако и у конкретном случају с обзиром да је предметни уговор о кредиту закључен 23.05.2017. године.

Сходно томе, банка има право на наплату трошкова и накнада банкарских услуга у вези са реализацијом кредита, али је таква одредба уговора правно ваљана под условом да је понуда банке садржала врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита уз одређење да ли су фиксни или променљиви, а ако су променљиви – периоде у којима ће се мењати и начин измене, а што је прописано у одредби члана 17. став 4. тачка 10. Закона о заштити корисника

финансијских услуга. Наведено обавештавање корисника у предуговорној фази засновано је на једном од основних начела заштите корисника (право корисника на информисање) и обухвата дужност банке да кориснику пружи информације и одговарајућа објашњења о условима који се односе на (између осталог) уговор о кредиту за који је показао интересовање (у даљем тексту: понуду), на начин који ће кориснику омогућити да упореди понуде различитих давалаца истих услуга и процени да ли ови услови одговарају његовим потребама и финансијској ситуацији, али који корисника ниједног тренутка неће довести у заблуду (чланови 5. тачка 3. и 17. став 1. наведеног закона).

Сагласно овим законским одредбама у наведеној Одлуци Народне банке Србије („Службени гласник РС“ број 65/11) ближе су утврђени изглед и садржина образаца на којима се понуда уручује кориснику, па је банка дужна да кориснику кредита пре закључења уговора уручи понуду сачињену на одговарајућем обрасцу (образац 1Б-основни подаци о кредиту) који у тачки 3. обухвата трошкове кредита, а у тачки 3.3 врсту и висину свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита (очекивани трошкови у динарима исказују се у апсолутном износу).

Према утврђеном чињеничном стању у понуди поводом закључења предметног уговора о кредиту (образац 1Б – основни подаци о кредиту), у члану 3.3 утврђена је врста и висина свих накнада и других трошкова који падају на терет корисника кредита, а између осталог минимална накнада за обраду кредитног захтева 1,00% односно 1.600,00 динара (фиксно), што одговара садржини спорне уговорне одредбе којом се тужилца обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 1% од износа реализованог кредита. Како је тужилца са садржином наведене понуде у предуговорној фази (образац 1Б - основни подаци о кредиту), обавештена о врсти и висини накнаде која пада на њен терет, то банка није била у обавези да доказује структуру нити стварне трошкове те накнаде, нити је таква уговорна одредба неодређена у смислу чланова 8. и 19. став 1. тачка 12. Закона о заштити корисника финансијских услуга. Наиме, исказивање ове накнаде за банкарску услугу (обрада кредитног захтева и пуштање кредита у коришћење) задовољава услов одређености уговорне обавезе (врста и висина/фиксна или променљива) и у смислу члана 50. ЗОО. Следом наведеног, у конкретном случају уговорна одредба којом се корисник кредита обавезује да по основу трошкова обраде кредитног захтева и пуштања кредита у коришћење плати банци једнократну накнаду у висини од 1% од износа реализованог кредита није противна основним начелима облигационог права, нити основним начелима заштите корисника финансијских услуга. Како предметна уговорна одредба није ништава, тужилца неосновано потражује наплаћени новчани износ са законском затезном каматом на основу чланова 104. став 1. и 214. ЗОО.

Тужена је успела у поступку по ревизији па јој на основу чланова 153. став 1, 154, 163. став 2. и 165. став 2. ЗПП припадају трошкови целог поступка према оствареном успеху у спору. Висина је одмерена на име одређених и тражених трошкова за одговор на тужбу и састав једног образложеног поднеска од стране адвоката у износу од по 6.000,00 динара и заступања на два одржана рочишту у износу од по 7.500,00 динара, за састав жалбе износ од 12.000,00 динара и за састав ревизије износ од 12.000,00 динара, све према Адвокатској тарифи важећој у време предузимања ових парничних радњи. Трошак судске таксе признат је на име таксе за

жалбу и другостепену одлуку у износу по 1.900,00 динара, таксе на ревизију од 3.800,00 динара и ревизијску одлуку 5.700,00 динара.

На основу члана 416. став 1. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Јасминка Станојевић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић